

9. A hangzó beszéddel történő kommunikáció felmérése a komplex kommunikációs igények támogatásához

Érintett személy neve	
Kérdőívet felvevő személy neve	
Kérdőívet felvevő személy kapcsolata az érintett személlyel	
Felvétel dátuma	

A kérdőív célja

A felmérés során az érintett személy beszédértését és a hangzó beszéddel történő kivitelezés használatát lehet feltérképezni. A kérdőív a célcsoport tekintetében arra a területre fókuszál, ahol a hangzó beszéd használata bizonyos szinten jelen van, de lehetséges, hogy ez sem minőségében, sem mennyiségében nem felel meg annak, hogy a változatos kommunikációs igényeket kielégítse. A cél feltérképezni, hogy az érintett személy számára milyen szinten indokolt az AAK-val való támogatás bevezetése, vagy akár a már megkezdett fejlesztés/oktatás folytatása.

Módszer

A kérdőívet minden esetben szakember tölti ki! Ajánlott akár már a kitöltésnél, akár az eredmények értékelésénél logopédus szakemberrel konzultálni, a további fejlesztéseket és a támogatások kijelölését illetően.

A felmérést a komplex kommunikációs igényű személy által használt eszköz/szótárkészlet használatával szükséges végezni.

A beszédértés felmérésénél a válaszadás módjai az alábbiak lehetnek:

- elemi jelzések, gesztusok használata,
- manuális jelek, gesztusjelek használata,
- tárgyak/tárgyszimbólumok használata,
- képek/képi szimbólumok használata papíralapú kártyákon, táblákon,

- képek/képi szimbólumok használata okoseszközökön, hangadó gépek segítségével,
- egyéb szimbólumrendszerek pl. Bliss nyelv elemeinek használata,
- ezek különböző kombinációinak használata.

Értékelés

✓ – teljesített item: pipálja ki, ha az adott itemet a személy képes viselkedésében minimum 80%-ban, különböző kontextusokban és partnerekkel is mutatni.

∖ – kialakulóban lévő item: tegyen fordított ferde vonalat, ha az adott item részben jellemző a személy viselkedésére (10–80%-ban megjelenik). Jellemzően csak bizonyos kontextusokban vagy partnerekkel, illetve prompt, és segítség kell ahhoz, hogy a készség a személy viselkedésében megjelenjen.

□ – nem teljesített item: hagyja üresen a rubrikát, ha az adott item nem, vagy kevesebb mint 10%-ban jelenik meg a személy viselkedésében.

NÉ – rövidítéssel jelölje, ha az adott item nem értelmezhető az életkor, a sérülés jellege vagy egyéb okok miatt.

NT – rövidítéssel jelölje, ha az adott itemre nem tud válaszolni, mert nincsen róla információja.

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd receptív oldala – Beszédre való reakciók					
Nem reagál beszédhangokra.					
Beszédhangokra felfigyel – megáll, vagy csendben marad, a hangforrás irányába fordul, mozdulataiban megtorpan, összerezzen, szemrése tágul-szűkül stb.					
Beszédhangokra mosollyal reagál.					
Beszéddel megnyugtatható.					
Ismerős személy hangját megkülönbözteti a nem ismert személyétől.					
Saját nevére reagál – odafordul, felfigyel, megáll a tevékenységben.					
A beszélő irányába fordul, ránéz, felveszi vele a szemkontaktust még akkor is, ha többen is jelen vannak a szobában/helyiségben.					
Kimenet: Amennyiben igen vagy kialakulóban van, mindenképpen érdemes építeni rá az AAK-használatnál. A jelzéseit megfigyelve AAK-s eszközöket és módokat lehet hozzákapcsolni pl. személyek megjelölésére.					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd receptív oldala – Beszédértés					
Megérti a „nem” kifejezést. Tevékenységet abbahagyja, figyel rá, vagy huncut módon mosolyog.					
Megérti az „igen” kifejezést, pl. „Igen, játszatsz a labdával, vagy hallgatsz zenét.” Folytatja/elkezd a tevékenységet.					
Egyszerű verbális utasításokat megért, pl. „Kérem!”, „Gyere ide!”, „Állj fel, vagy ülj le!”, „Fogd meg!”, „Vedd fel!”, „Állj meg!”, „Mutasd...!” stb.					
Egyszerű kérdéseket megért, pl. „Kérsz még?”, „Szeretnél(l) még – nézni, hallgatni, játszani?”					
Érti a „Mi ez?” kérdést, pl. a tárgyra mutatás.					
Érti a „Ki ez?” kérdést, gesztus segítségével rámutatunk az adott személyre.					
Érti a „Ki ez?” kérdést gesztus segítsége nélkül.					
Érti az eldöntendő és kiegészítendő kérdések közötti különbséget, pl. „Szeretnél enni?”, vagy „Mit ennél szívesen?”					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd receptív oldala – Beszédértés					
Kérésre az ismerős tárgyakat odaadja, megmutatja például: cipőjét, ruháját, játékait, személyes tárgyait.					
Képes megnevezni, megmutatni, azonosítani a számára ismert, jelen lévő tárgyak közül 10-15-öt. A felmérő szakember megnevezi a tárgyakat, amikre a vizsgált személy rámutat, képet mutat, gesztust mutat, ránéz a tárgyra.					
Képes 10-15 ismert tárgyat beazonosítani képekkel, jelekkel, gesztussal, egyéb szimbólummal, amelyek nincsenek jelen a látóterében.					
Képes ismeretlen tárgyak neveit elsajátítani, legalább háromszori ismétlés után. Ha bizonyos idő elteltével visszatérünk az új fogalomra, képes azt beazonosítani képpel, jellel, gesztussal, egyéb szimbólummal.					
A napi rutintevékenységekhez kapcsolódó cselekvéseket beazonosítja, pl. „ <i>Megyünk sétálni.</i> ” kijelentést hallva elindul a cipője felé, vagy az „ <i>Indulunk ebédelni.</i> ” hallatán hozza az előkét vagy az ajtó irányába néz.					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd receptív oldala – Beszédértés					
Rövid cselekvést kifejező mondatokat megért, beazonosítja képpel, tárggyal, gesztussal, egyéb szimbólummal, pl. „ <i>Gurítom a labdát</i> ”, „ <i>Kibontom a kekszet</i> ”; „ <i>Bekapcsolom a számítógépet/ tabletet.</i> ” stb.					
Ismert szituációkban megérti a „ <i>Mit csinál?</i> ” kérdést.					
Rövid cselekvést kifejező mondatokat megért, szituációtól függetlenül, pl. „ <i>Főzök egy kávét/ teát.</i> ” stb.					
Képes ismeretlen cselekvések fogalmait elsajátítani, legalább háromszori ismétlés után. Ha bizonyos idő elteltével visszatérünk az új kifejezésre, képes azt beazonosítani képpel, gesztussal, egyéb szimbólummal.					
Érti, hogy az írott betűk szavakat jelölnek. Ért néhány szóképet, pl. a hét napjai, ismerősök nevei, márkanevek.					
Érti, hogy a számok mennyiséget jelölnek.					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd receptív oldala – Beszédértés					
Néhány állandósult szókapcsolatot írottan megért, pl. „Ma hétfő van.” „Jól vagyok.”					
Megérti az írott mondatok tartalmát.					
Képes írott szövegeket értelmezni információ céljából.					
Képes hosszabb szöveg – legalább 3 perces, vagy hosszabb – hallgatására, értelmezésére, pl. mese/történet elmesélése; hírek, időjárásjelentés etc.					
Érti a viccet, vicces és humoros történeteket.					
Kimenet: <i>Amennyiben igen, vagy kialakulóban van, javasolt a beszédértés pontosabb megállapításához logopédus bevonásával további felméréseket, vizsgálatokat végezni. A beszéd receptív oldalának megerősítéséhez érdemes AAK-eszközöket és módokat is felhasználni, kölcsönösen erősítve ezzel a kommunikációs készségek megerősítését.</i>					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd expresszív oldala – Hangadások, beszédkezdemények, beszéd					
Spontán gügyög, gögicsél, hangokat ad ki.					
Auditív ingerekre hangadással reagál.					
Vizuális ingerekre hangadással reagál.					
Sírással, mosollyal reagál a környezetre.					
Érzelmi színezetű hangokat ad.					
Vokalizál, hogy felhívja környezete figyelmét.					
A beszédre vokalizálással válaszol.					
Vokalizálásai differenciáltak, megkülönböztethetőek.					
Szótagpárokat, szókezdeményeket használ, pl. <i>ma-ma, dá-dá, éta</i> stb.					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd expresszív oldala – Hangadások, beszédkezdemények, beszéd					
A környezet zajait utánozza.					
Szavakat spontán utánoz, pl. <i>mama, apa, süti.</i>					
Szavakat kérésre utánoz.					
Szavakat kommunikációs céllal utánoz, pl. felhívás, figyelemfelkeltés.					
Használja a „nem” kifejezést visszautasításra.					
Használja az „igen” – „nem” kifejezést választásos helyzetekben.					
Használja a „kérem” kifejezést, pl. ha szeretne elérni valamit, illetve szeretne még többet valamiből.					
Használja a „vége” kifejezést egy tevékenység befejeztével vagy egy személy távozásakor.					
Szavakat, szókezdeményeket használ, pl. kakaó, vagy kimondja a „ki” szót és mutat kifelé.					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd expresszív oldala – Hangadások, beszédkezdemények, beszéd					
Saját nevét használja, ha önmagára utal, pl. „Zsolti fürdeni”.					
Mások nevét használja, ha rájuk utal.					
Kétszavas mondatokban beszél.					
Háromszavas mondatokban beszél.					
Verseket, egyszerű mondókákat, dalokat megjegyyez, visszamond.					
Eldöntendő kérdésnél megfelelően használja az „igen” – „nem” szavakat.					
Használja a „Mi ez?” kérdést a környezetében lévő dolgok esetében.					
Használja a „Ki ez?” kérdést személyek esetében.					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
A beszéd expresszív oldala – Hangadások, beszédkezdemények, beszéd					
Cselekvés kifejezésére igéket használ az ismert rutintevékenységek során, pl. a hazautazásra „ <i>hazamegy/hazamenni</i> ”.					
Igéket használ, de leginkább E/3 vagy igenévi alakban, pl. <i>eszik/enni</i> stb.					
Igéket E/1 alakban használja.					
Eseményeket, történéseket rövid mondatokban elmesél.					
Kimenet: <i>Amennyiben igen, vagy kialakulóban van, javasolt a fejlesztésekhez logopédus bevonása, akivel együtt érdemes további felméréseket és vizsgálatokat végezni. A beszéddel való kifejezéshez javasolt AAK-eszközöket és módokat is felhasználni, kölcsönösen erősítve ezzel a kommunikációs készségek megerősítését.</i>					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
Funkciók Hangadások, beszédkezdmények, beszéd					
Szavak segítségével a rutinesemények előre jelezhető számára.					
Egyszerű, 2-3 szavas mondatokkal a rutinesemények előrejelezhető számára.					
Ismert szavak segítségével a változások előrejelezhető számára.					
Egyszerű, verbális utasítások és kérések értelmezésére képes.					
Szavakat használ alapvető igényei kifejezésére.				figyelemfelhívás, kérés, „még” /folytatás kifejezése	
Egyszerű, ismert frázisokat, verbális mintákat, mondatokat, mondókákat használ, alapvető igényei kifejezésére (echolál).				figyelemfelhívás, kérés, „még” /folytatás kifejezése	
Két-három szavas mondatokban képes igényeit kifejezni.				figyelemfelhívás, kérés, „még” /folytatás kifejezése	
Szavakat – például „nem”, „vége” – kifejezéseket használ elutasításra.					
Egyszerű, ismert frázisokat, verbális mintákat, mondatokat, mondókákat használ elutasítás céljából (echolália).					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
Funkciók Hangadások, beszédkezdmények, beszéd					
Mondatokban fejezi ki elutasítását, nemtetszését.					
Szavakkal megnevezve választ adott tevékenységet, tárgyat, személyt.					
Választáskor mondatokat használ preferenciái kifejezésére.					
Verbális frázisokat, mintákat, mondatokat, vagy mondókákat használ választási helyzetben (echolál).					
Hívó szavakat használ élménymegosztásra.					
Kétszavas mondatokban megoszt élményeket.					
Egyszerű, de nyelvtanilag helyes mondatokat használ élményei megosztására.					
Echolál élménymegosztás céljából.					
Szavakat használ információadásra.					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
Funkciók Hangadások, beszédkezdmények, beszéd					
Kétszavas mondatokat használ információátadásra.					
Egyszerű, de nyelvtanilag helyes mondatokat használ információátadásra.					
Echolál információátadás céljából.					
Szavakat használ információkérésre.					
Kétszavas mondatokat használ információkérésre.					
Egyszerű, de nyelvtanilag helyes mondatokat használ információkérésre.					
Echolál információkérés céljából.					
A beszédet egyéb funkcióra használja, éspedig:					

ITEM	Értékelés			Megjegyzés	Kimenet
	Dátum	Dátum	Dátum		
Kontextus					
Beszédkezdeményt, beszédet kommunikációs céllal csak megszokott környezetben használ.					Amennyiben nem, vagy kialakulóban van, javasolt többféle környezetben való használat bevezetése.
Beszédkezdeményt, beszédet kommunikációs céllal új környezetben is használ.					
Beszédkezdeményt, beszédet kommunikációs céllal csak ismerős személyekkel használ.					Amennyiben nem, vagy kialakulóban van, javasolt többféle személlyel való használat bevezetése.
Beszédkezdeményt, beszédet kommunikációs céllal használ ismeretlen személyekkel is.					
Beszédkezdeményt, beszédet csak bizonyos rutintevékenységek közben használ kommunikációs céllal.					Amennyiben nem, vagy kialakulóban van, javasolt többféle tevékenységbe való használat bevezetése.
Verbális módon kommunikál a helyzettől függetlenül, rugalmasan.					

Egyéb megjegyzések a hangzó beszéddel történő kommunikációhoz:

.....

.....

.....

.....

Felhasznált irodalom

Bittera Tiborné – Juhász Ágnes (2007): A megkésett/akadályozott beszéd- és nyelvi fejlődés vizsgálata.

In: Juhász Ágnes (szerk.): *Logopédiai Vizsgálatok Kézikönyve*. Logopédiai Kiadó, Budapest, 21–40.

Juhász Ágnes (szerk.) (2007): *Logopédiai Vizsgálatok Kézikönyve*. Beszédanamnézis 1. melléklet 5–9;

A beszéd és nyelvi fejlettség vizsgálata 5. melléklet 15–27; Megfigyelési szempontok a vizsgálati helyzetben 7. melléklet 29–33;

Az összefüggő beszéd elemzésének szempontjai 12. melléklet 49–51. Logopédiai Kiadó, Budapest.

Tóth Mónika (2009): Verbális kommunikáció szintje a fejlődésmentükben súlyosan akadályozott személyek esetében.

In: Kovács Zs. – Simonics B. (szerk.): *Gondolat-Jel. Jegyzet a fejlődésmentükben súlyosan akadályozott személyek kommunikációs szakembere képzéshez*. 12. sz. melléklet. Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány. Budapest, 167–173.